

Els dimarts del senyor F.

Mercè Canela

Col·lecció L'Elefant, número 15

Propostes didàctiques

Elaborades per
Joan Andrés

ELS DIMARTS DEL SENYOR F.

D E S C R I P C I Ó

Autora: Mercè Canela

Il·lustracions: Max

Edicions Bromera / Alzira, 2008

Col·lecció: «L'Elefant» núm. 15

Format: 13 x 20,5 cm, 176 pàgs.

Enquadernació en rústica. Impressió en blanc i negre.

Edat: a partir de 12 anys. El relat dels records del senyor F. serà una experiència que els joves lectors gaudiran perquè veuran reflectits en ells molts dels desijos d'aventura que a ells els agradaria viure alguna vegada, alhora que els aportarà valors lligats amb la maduració i la formació adolescents: solidaritat, tolerància, autonomia personal, amistat...

RESUM ARGUMENTAL

Tot començà quan la Clàudia, una xiqueta de 12 anys, tornava a casa molt enfadada perquè s'havia barallat amb la seua amiga Andrea. Baixava per la Rambla amb els ulls clavats a terra i cavil·lant sobre el que li havia passat quan, de sobte, va veure un moneder al terra. El moneder era petit i tenia una tanca molt estranya, tant, que no el pogué obrir. Primer pensà dur-lo a la policia però després va decidir dur-lo a casa i consultar amb els pares. Clàudia i son pare intentaren obrir-lo, però tampoc no se'n sortien quan, en pegar-li la volta, van descobrir que a la part de baix de la tanca hi havia gravat el nom del propietari.

Es tractava d'un home gran que vivia al barri i a qui tots anomenaven *El senyor F.* Aleshores el pare proposà que Clàudia anara a tornar-lo però aquesta s'ho pensà molt perquè aquell home major tenia un braç ortopèdic acabat en una mena de grapa metàl·lica per a agafar les coses, i sempre li havia fet una mica de por. Però, davant la insistència del pare, i com havia de ser, Clàudia, molt neguitosa, es plantà davant la porta del pis del senyor F., i trucà a la porta.

El senyor F., la va rebre amb un davantal posat i un ample somriure. Quan Clàudia li comunicà el motiu de la seua visita, l'alegria del senyor F. fou immensa perquè, segons li va contar, el moneder era regal del seu amic Ben, un gran inventor amb qui havia compartit moltes aventures. Agraït com estava, la convidà a passar i a berenar unes galetes de pistatxo que acabava de fer. Clàudia dubtà, però davant la insistència del senyor F., no tingué altre remei que acceptar.

D'aquesta manera tan casual començaren els dimarts del senyor F., una extraordinària aventura per a Clàudia, ja que entre galetes i pastissos variats, el senyor F. li contà l'extraordinària aventura de la seua vida, la història d'una gran amistat que el va lligar per sempre amb Ben, Nikos Kabarakis i amb Dora.

La narració d'aquesta fabulosa aventura, atrapà Clàudia, de manera que el temps li va passar volant i no s'adonà de l'hora que era fins que vingué son pare a buscar-la. La por havia donat pas a l'admiració i no se'n va voler anar fins que son pare la va autoritzar a tornar el dimarts següent.

Des d'aquell dia i fins a Nadal, Clàudia visità cada dimarts el senyor F. i a poc a poc va conèixer com havia sigut la vida del senyor F. que, a conseqüència de la Guerra Civil Espanyola i amb només 15 anys, va haver d'eixir de Catalunya i refugiar-se al sud de França, fugint de la repressió que estava sofrint la seua família. Va ser allí on conegué Ben, un xicot alemany de 17 anys també refugiat però aquest a causa de la Segona Guerra Mundial

i de la persecució que patien els jueus, i com des d'allí passaren a Londres. Allí van conèixer Nikos Kabarakis i la seua companya Dora, i després d'uns mesos d'estança a Londres, navegaren fins Nova York, amagats entre els baguls d'una companyia de teatre, on va poder quedar-se gràcies a l'enginy de Ben. Passats els anys, Ben anà a viure a Austràlia, mentre el senyor F. va tornar a Catalunya per conèixer la família i es va quedar.

Passà el temps i, arribat el Nadal, no tingueren més remei que ajornar les visites fins passar les festes però, quan Clàudia va tornar, la porta del pis del senyor F. no es va obrir. Passat un temps, Clàudia rebé una carta que venia d'Austràlia, on el senyor F. li contava que havia hagut de marxar sense poder-la avisar perquè havia sigut requerit amb urgència pels amics, i que lamentava deixar la història sense acabar. Per això li l'enviava escrita i la convidava a continuar la relació i l'amistat, sols que, a partir d'ara, hauria de ser per correu.

TEMA I INTERÉS DEL LLIBRE

«Tenir bons amics, és el més important que hi ha al món». Aquesta frase pronunciada pel senyor F. en un determinat moment de la novel·la, explica ben clarament quin és el tema central del llibre: l'amistat. Però no es tracta d'una amistat qualsevol, sinó de l'amistat que és capaç de superar qualsevol prova i que marca una vida, aquella amistat que no coneix fronteres, ni sexe ni edat, i que es comunica al lector gràcies a l'experiència compartida entre una xiqueta de dotze anys i un home gran, que l'ajudaran a comprendre la vida i a resoldre els seus problemes.

Però el contingut d'aquest llibre també és un al·legat contra la guerra, i a favor de la solidaritat i la tolerància, valors clarament reflectits a través de les pàgines d'aquest llibre que, a través d'un llenguatge directe i realista, que mai no perd el

sentit de l'humor. A més, aporta situacions que contribueixen a la formació dels joves lectors, estimulants el pensament crític i proporcionant-los la maduresa suficient per a encarar els problemes del dia a dia.

D'altra banda, com sol passar en la literatura infantil i juvenil, la lectura d'*Els dimarts del senyor F.*, ens deixa altres temes no menys interessants, que podem comunicar i comentar als lectors a mesura que es vagen presentant. Entre molts altres podem destacar:

- Els problemes que comporten les guerres.
- El tema de la immigració, tant la que té causes polítiques com la que té per causa la pobresa i la fam.
- El treball infantil.
- L'explotació laboral, tant dels immigrants com dels que no ho són.
- La importància de saber idiomes.
- L'amistat, tant entre persones de la mateixa edat com d'edats molt diferents.
- La diversitat de relacions personals i els prejudicis.
- La interculturalitat: relació entre persones de procedències diverses.
- La violència en les escoles.
- Rivalitats entre colles escolars i de carrer.
- El teatre com a mitjà d'expressió.

L'AUTORA

Mercè Canela va nèixer a Sant Guim de Freixet (Segarra). Va estudiar arqueologia a la Universitat Autònoma de Barcelona i va treballar de bibliotecària en la mateixa universitat. Més tard marxà a Brussel·les (1986-1994), on treballà com a documentalista de la Comissió de les Comunitats Europees.

El seu primer llibre, *De qui és el bosc?*, el publicà el 1976, mentre encara estudiava a la universitat i l'any següent guanyà el premi Josep Maria Folch i Torres amb *L'escarabat verd*. Des d'aleshores ha publicat una vintena de llibres, entre els quals cal destacar: *Lluna de tardor* (1982), *El rastre de les bombolles* (1990), *S'ha de ser animal!* (1992), *La casa de les acàcies* (1997), *Els dimarts del senyor F.* (1997), *Per un plat de macarrons* (1997) i *Una pintura als llençols* (2004). Fruit de la seva dedicació a la literatura per a infants i joves, ha rebut diversos premis de renom com ara el premi Crítica Serra d'Or 1981, el premi L'Esparver 1982 o el premi Vaixell de Vapor 1991. A més, ha estat inclosa a la llista d'honor de l'IBBY (1984).

Algunes de les seues novel·les han estat traduïdes al francès i a l'alemany. Des de gener de 1998, compagina la tasca d'escriptora amb la direcció de la revista *Cavall Fort*.

L'IL·LUSTRADOR

Francesc Capdevila, Max, va nèixer a Barcelona l'any 1956. Autor d'histories i il·lustrador, els seus còmics es publiquen regularment en diversos països europeus i americans. Ha publicat divuit àlbums de còmic, pels quals ha obtingut diversos premis, entre ells, el premi Ignatz als Estats Units (1999) i el Gran Premi del Saló del Còmic de Barcelona (2000). El 2002 va ser seleccionat per a la gran exposició «Maîtres de la bande dessinée européenne» a la Biblioteca Nacional de París. També ha destacat en la il·lustració i el disseny, camp en el qual ha realitzat portades per al *The New Yorker* i la mascota del centenari del Futbol Club Barcelona. També destaca, entre els seus treballs, la realització d'un curt d'animació de la sèrie Microfilm.

És fundador i codirector de la prestigiosa revista semestral d'història i gràfica d'avantguarda *NSLM*, coeditada des de Palma de Mallorca i Madrid per Inrevés Edicions i Ed. Sins entido.

SUGGERIMENTS DIDÀCTICS I METODOLÒGICS

La literatura és una immillorable eina pedagògica per a acostar-nos a les persones, i als joves en particular. A ella podem recórrer per a comprendre la vida, els sentiments, les sensacions i sentir com la nostra cultura creix i es fa gran. Per aquest motiu, els ensenyants hem de saber actuar sobre els nostres alumnes per aconseguir, dintre de la gran diversitat de nivell i de gustos personals, formar-los en el gust per la lectura.

Amb la finalitat d'aconseguir que aquesta aparent utopia esdevinga realitat, aquestes propostes didàctiques pretenen ser un punt de partida, una eina de motivació que permeti que els joves s'acosten a la lectura, oferint-los experiències estimulants i satisfactòries. En conseqüència, no les hem de convertir en conjunt d'activitats que s'han de resoldre per necessitat, sinó que pretenem que siguin un instrument a l'abast del professorat, que contribuïska a l'enriquiment intel·lectual i estètic dels xics i les xiques de les nostres escoles.

És per això que les propostes didàctiques d'aquesta col·lecció es presenten separades del llibre de lectura, per deixar al criteri de la mestra o del mestre la possibilitat d'usar-les una vegada llegida la història. Encara que han estat elaborades pensant en el currículum escolar del primer cicle d'educació secundària obligatòria, fóra convenient triar, entre els exercicis i jocs proposats, els més adequats per a cada nivell, així com els més adients a les necessitats, els gustos i els interessos dels alumnes de la classe. Per les mateixes raons, aquestes propostes de treball són ampliables o modificables en qualsevol aspecte.

Buscant l'equilibri entre entreteniment i aprenentatge, en les propostes didàctiques següents s'han inclòs una sèrie d'activitats que ajudaran els alumnes en l'anàlisi i el comentari de text. En aquest sentit es proposen uns exercicis que analitzen l'estructura, el narrador, l'estil i els personatges de

la narració, sempre amb activitats escaients a l'etapa evolutiva de l'alumne.

Hem d'aconseguir que els xiquets i xiquetes no vegem la lectura d'un llibre concret com una excusa per a després contestar unes preguntes sobre un tema determinat, ni l'identifiquem amb els més o menys avorrits deures escolars, provocant l'efecte contrari al que pretenem. Hem de persuadir els possibles lectors que es llegeix per divertir-se, per passar una bona estona, per conèixer altres mons, o per simple plaer estètic. Per aconseguir-ho podem seguir moltes i diverses estratègies que, si volem que tinguen encara una major eficàcia, podem consensuar i compartir amb les famílies. A manera d'exemple us proposem:

- No plantejar mai la lectura com una activitat d'estudi, ni presentar-la tampoc com una alternativa a la televisió, còmic o altres models de diversió.
- Actuar sempre en positiu creant un clima favorable a la lectura: que ens vegem llegir, que tinguen bons i variats llibres al seu abast, que hi haja un lloc especial per aquesta tasca, etc.
- Establir dintre de la casa i de l'escola moments especials destinats a la lectura.
- Acostar-se al món de la literatura juvenil i compartir-los, comentar les lectures que estem fent en un moment determinat, creant un moviment de transmissió d'imatges i sensacions que una determinada lectura ens produeix entre els adults i els joves.
- Buscar que els temes que els proposem connecten amb les seues afeccions, buscant títols, autors i continguts que els puguem atrapar.
- Convertir la televisió i altres mitjans de comunicació i entreteniment en els nostres aliats. Per exemple, en el cas que ens ocupa podem oferir-los un ampli espectre que aniria de

reportatges televisius sobre viatges als llocs que es troben a la novel·la, fins a reportatges o pel·lícules referides a la Guerra Civil Espanyola o la Segona Guerra Mundial i les seues conseqüències.

- Portar-los a visitar les llibreries i les biblioteques públiques, perquè puguem triar amb llibertat les lectures que els interessin.
- Respectar el ritme lector de cada persona.
- No pensar mai que els nostres gustos han de coincidir amb els dels alumnes o fills.
- Promoure fòrums de lectura, on es practique la lectura tant individualment com col·lectivament i es comente en grup.
- Crear tallers d'escriptura, on elaborem textos nous o reelaborem els que estem llegint en aquest moment (buscar situacions contràries, com ara reconvertir una situació dramàtica en una altra a còmica, pensar i escriure finals diferents, convertir textos narratius en poètics o teatrals i a l'inrevés, etc.).
- No perdre la paciència i pretendre que el nostre treball done fruit ràpidament, sinó que, a base d'anar coneixent de manera individual les persones que pretenem educar, marcar-nos la pauta més adequada per a cada moment i situació.
- Conèixer les biografies dels autors i autores, contactar amb ells mitjançant el correu (normal o electrònic), preparar entrevistes amb els autors o amb els personatges del llibre, etc.

PROPOSTES DE TREBALL*

(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

* L'editor autoritza la reproducció d'aquestes *Propostes de treball* amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen.

A) FITXA DE LECTURA

TÍTOL DE L'OBRA:

AUTORA:

DIBUIXOS:

EDICIONS BROMERA, SL.

COL·LECCIÓ: NÚM.:

1. Escribe un breu resum de l'argument del llibre.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. El llibre està dividit en capítols, als quals l'autor no els ha posat cap títol. Imagina que ets l'autor o autora del llibre i vols posar títols als capítols. Fixa't en l'exemple i completa:

Capítol 1: *Un moneder molt especial.*

Capítol 2:

Capítol 3:

Capítol 4:

Capítol 5:

Capítol 6:

Capítol 7:

Capítol 8:

Capítol 9:

Capítol 10:

3. La portada representa una escena de la primera trobada entre la Clàudia i el senyor F. Quin detall ens pot servir per a afirmar-ho?

.....

4. Quina de les aventures del senyor F. t'ha paregut més real? I la més fantàstica?

.....

Per què?.....

.....

5. Si hagueres d'expressar la teua opinió sobre el llibre, què els explicaries sobre?:

Els temes:

.....

Els personatges:

.....

L'ambientació:

.....

El llenguatge:

.....

Les il·lustracions:

.....

Els valors que transmet:

.....

6. Creus que ha valgut la pena llegir el llibre? El recomanaries als companys i companyes? Raona la teua resposta.

.....

.....

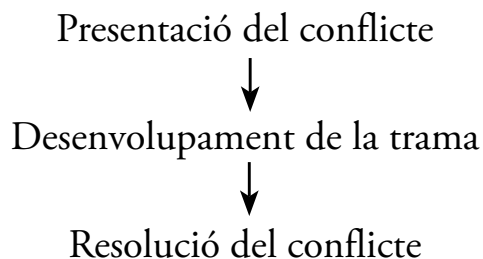
.....

.....

.....

B) ESTUDI I ANÀLISI DE L'OBRA

1. *L'estructura* és la forma com està organitzada i ordenada una narració. Bàsicament, les narracions solen tenir les parts següents: el **marc**, on es concreta el lloc i el temps en què es desenvolupa l'acció, i la **trama** o conjunt de fets que els ocorren als personatges. La trama sol presentar l'estructura següent:

- 1.1. Tria el capítol que més t'haja agradat i emplena, de manera resumida, la graella següent:

TÍTOL DEL CAPÍTOL
LLOC ON ES DESENVOLUPEN ELS FETS
PRESENTACIÓ DEL CONFLICTE
DESENVOLUPAMENT DE LA TRAMA
RESOLUCIÓ DEL CONFLICTE

Els fets narrats poden presentar una estructura **lineal**, si l'autor conta la història començant des del principi i seguint un ordre cronològic dels fets o una estructura **fragmentària**, si l'autor altera l'ordre del relat, saltant tant en el temps com en l'espai. Tenint en compte això:

1.2. Com classificaries l'estructura de les diferents històries d'*Els dimarts del senyor F*: lineals o fragmentàries?

.....
Per què?.....
.....

1.3. Creus que la recepta del pastís de cirera que apareix al final del llibre forma part de l'estructura del llibre? Per què creus que la inclou l'autora? Raona la teua resposta.

.....
.....
.....

2. *El narrador*

Una narració es pot explicar des de dos punts de vista: en el primer, el narrador és una persona de fora de la història, que coneix molt bé els personatges i tots els fets que passen. Quan el narrador presenta aquestes característiques, s'anomena *omniscient* i la narració és contada en tercera persona. En el segon cas, qui conta la història és un dels personatges de la mateixa història. En aquest cas se'n diu que és tracta d'un narrador *subjectiu*, i sempre conta la història en primera persona.

2.1. A *Els dimarts del senyor F*, trobaràs les dues variants narratives. Fixa't en les diferents parts de la narració i respon: Quines estan escrites en primera persona?

.....
I en tercera persona?

Creus que aquesta forma de narrar afavoreix el ritme i la comprensió del llibre? Per què?

.....
.....

2.2. Tria un fragment de la història on es veja clarament que el narrador és omniscient i que escriu en tercera persona, i copia'l ací.

.....
.....
.....
.....
.....

2.3. Ara fes el mateix, però en aquest cas el narrador haurà de ser subjectiu i la narració ha d'estar en primera persona.

.....
.....
.....
.....
.....

2.4. Imagina que tu ets un narrador omniscient. Com quedaria aquest fragment? Reescriu-lo en tercera persona.

Vam córrer com uns esperitats, fins a estar ben segurs que no ens empaitava ningú. Ens havíem escapat d'un pèl.

.....
.....
.....
.....

3. L'estil

Els escriptors, per captar l'atenció dels lectors utilitzen diferents recursos literaris, com per exemple: la narració, la descripció, els diàlegs, les comparacions, les metàfores, les frases fetes, etc. De la manera d'utilitzar aquests recursos que té cada autor o autora, se'n diu estil literari.

3.1. Què predomina en *Els dimarts del senyor F.* la narració, la descripció o el diàleg?

.....
En conseqüència, creus que la novel·la té una lectura àgil i fluida o, al contrari, la trobes pesada i avorrida? Raona la teua resposta

.....
.....
.....

3.2. Creus que l'autora d'aquest llibre intenta transmetre optimisme o pessimisme? Raona la resposta

.....
.....
.....

3.3. Sabries trobar en el text algun fragment que expresse pessimisme? I optimisme? Escriu-los.

.....
.....
.....

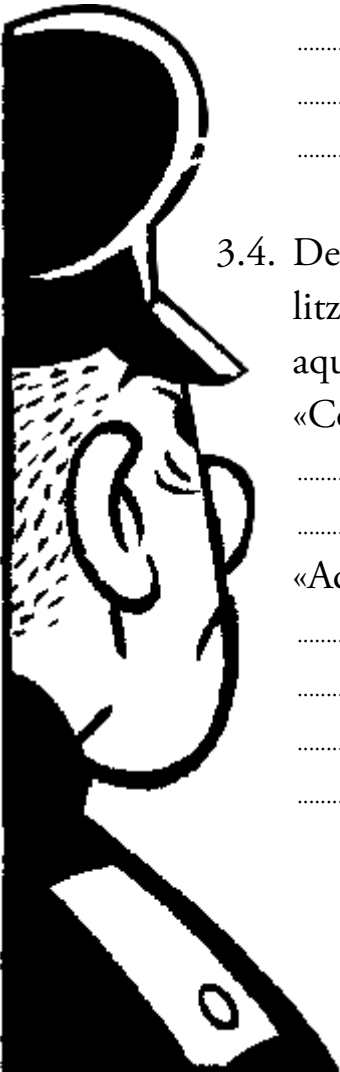
3.4. De vegades, els escriptors, per tal d'enriquir els textos, utilitzen les frases en sentit figurat. Què penses que volen dir aquestes?

«Córrer com un esperitat»

.....
.....
.....

«Adormir-se com un soc»

.....
.....
.....

3.5. Busca en els diversos capítols altres frases en sentit figurat, escriu-les al teu quadern i comenta amb els teus companys i companyes el seu significat.

3.6. T'agrada l'estil literari que té Mercè Canela

.....
Per què?
.....
.....

4. *Els personatges*

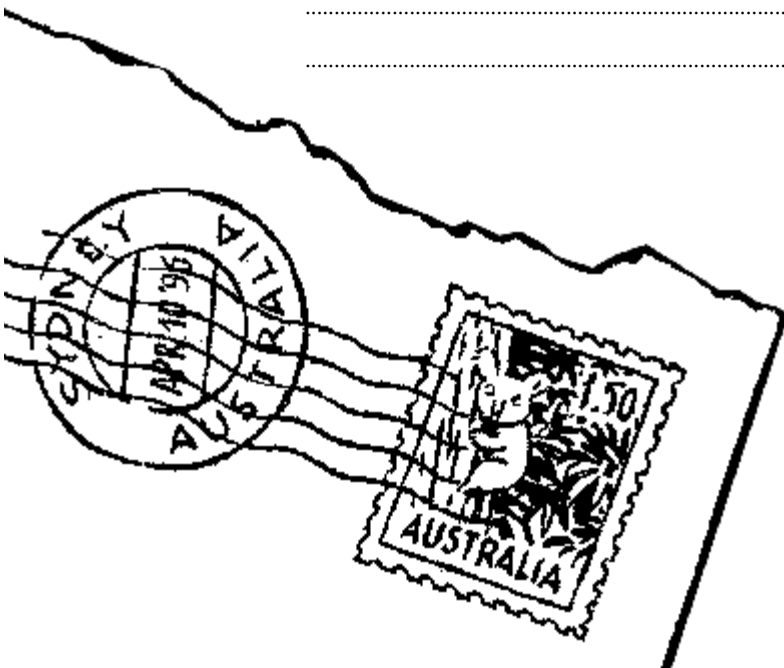
Els personatges són les persones, animals, etc. que formen part de la història que es relata. Generalment en cada història hi ha un personatge que destaca sobre la resta; és l'anomenat protagonista. També hi ha d'altres personatges que tenen menys presència i que s'anomenen secundaris.

4.1. En aquesta història, hi ha dos personatges que destaquen sobre els altres i que, per tant, podem qualificar-los com els protagonistes: Clàudia i el senyor F. Com els definiries?

Clàudia és

.....
El senyor F. és:

.....
.....

4.2. Seguint aquest model, escriu el nom de tres personatges secundaris i després escriu al seu costat una frase que el caracteritze.

PERSONATGE	ES CARACTERITZA PER
Ben	És el millor amic del senyor F. i li agrada molt fer invents.
.....
.....
.....

4.3. De vegades també apareixen personatges irrellevants que a penes intervenen en la història. Mira de trobar-ne dos més i completa la graella:

PERSONATGE	ES CARACTERITZA PER
Empresari de teatre	És una mala persona que fuig amb els diners de la companyia teatral.
.....
.....

4.4. Joc: Endevina el personatge. Consisteix a encertar el nom d'un dels personatges del llibre, fent preguntes que han de ser contestades únicament amb un sí o un no. Qui encerta primer el personatge en proposa un de nou. Si voleu fer el joc més ràpid i divertit, podeu limitar el nombre de preguntes entre 5 i 10.

C) ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

1. En aquesta pàgina web <http://www.geocities.com/SoHo/6538/index.html> trobaràs informació sobre la vida i les obres de l'autora d'aquest llibre. Llig-la i després respon:

On i quan va nèixer Mercè Canela?

Quines altres obres ha escrit?

A més d'escriptora, quina altra feina té?

2. L'acció d'aquesta novel·la transcorre al llarg de tres continents diferents. Recordes de quins continents es tracta?

.....

3. Relaciona cada monument amb una ciutat i explica alguna cosa que li va passar al senyor F. en elles.

Barcelona Londres Nova York Sydney

.....
.....
.....
.....

4. Fixat' en aquest text:

L'escala era molt estreta i fosca, amb les parets brutes i encrostoades, la barana rovellada i els graons escantonats. No tenia gens de ganes de pujar-hi.

Com pots comprovar dóna sensació de tristesa i per això Clàudia no volia pujar. Torna'l a escriure però ara de manera que

tot siga diferent, per tal d'aconseguir que Clàudia sí que vulga pujar al pis del senyor F.

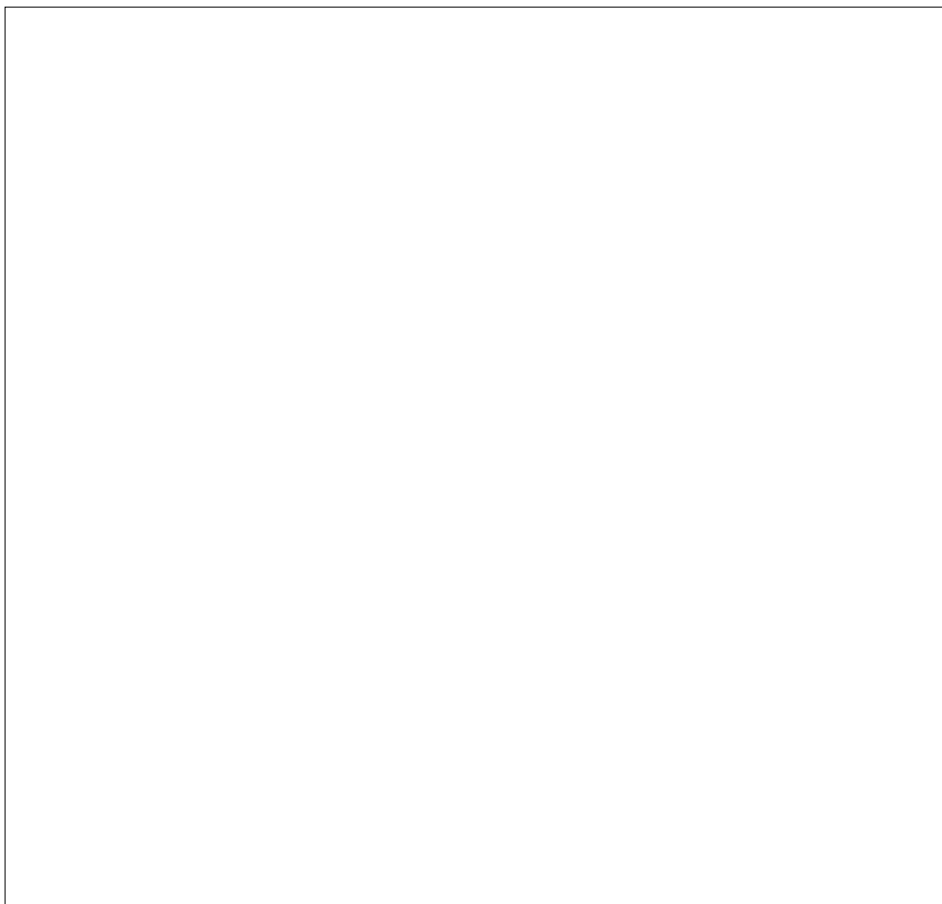
.....

.....

.....

.....

5. Llig el final de la pàgina 19 i fes un dibuix que represente l'escena que es descriu.

6. Coneixes o has sentit parlar d'alguna persona que haja hagut d'abandonar el seu país en contra de la seua voluntat (una guerra, fam, incomprensió...)? Explica per què ho va fer.

.....

.....

.....

7. El llibre comença amb una dedicatòria. Saps què és una dedicatòria? Quina relació creus que deuen tenir l'autora i Xavier Vianya? Si tu escrivies un llibre a qui li'l dedicaries? Què posaries en la dedicatòria?

.....
.....+ç

8. Escribe cinc coses que es podrien fer per evitar les guerres.

.....
.....
.....
.....

9. Escribe una carta al senyor F., on a més de contar-li quina part de la seua vida t'ha agradat més, li envies la recepta d'un pastís. Si no en saps cap, pots de manar-li a algú de la teua família que t'ajude.

10. Si vols saber quin va ser el darrer invent de Ben, hauràs de descobrir el missatge xifrat. Per aconseguir-ho has de separar la síl·laba tònica de cada paraula i unir-les en el mateix ordre que t'indiquen els números.

5. aviador 1. edredó 3. edifici 2. cosina
4. africà 7. guapo 6. aire

Va inventar un d'

13. T'has barallat alguna vegada amb els teus amics i amigues?
Digues quatre motius pels quals heu discutit, i dos coses que
hauríeu de fer per evitar les discussions.

.....
.....
.....

14. Organitzeu un debat en la classe al voltant la conducta del
propietari dels pernils que els senyor F. i Ben carregaren a
un camió en el sud de França.

Propostes didàctiques referides al llibre

Els dimarts del senyor F. (ISBN: 978-84-9824-272-0)

© Edicions Bromera, SL
Polígon Industrial 1 - 46600 Alzira
www.bromera.com

© Joan Andrés, 2008
Dibuixos de Max, 2008